

Seksualinis smurtas:

pagalbos pilnametėms aukoms algoritmas ir rekomendacijos

Autorė: Dr. Monika Rogers

Projekto savininkė: Jolanta Sakalauskiė, Lygių galimybių,
moterų ir vyrų lygybės grupės vadovė

2023 09 06

monika.karen@aya.yale.edu

Turinys

1. ĮVADAS.....	1
2. PAGALBOS PILNAMETĖMS SEKSUALINIO SMURTO AUKOMS ALGORITMAS	2
3. PAGALBOS ALGORITMAS: PAAIŠKINIMAI	3
4. SPRENDIMAI.....	6
5. REKOMENDACIJOS	8

1. Įvadas

Šiame dokumente pristatome „Kurk Lietuvai“ programos projekto „Seksualinis smurtas: pagalba aukoms“ metu sukurtą siūlomą pagalbos algoritmą pilnametėms seksualinio smurto aukoms. Projektas buvo vykdomas Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje 2023 m. kovo – rugpjūčio mėnesiais. Projekto metu buvo identifiukuota, kad pagrindinė problema, užkertanti kelią sklandžiam pagalbos sistemos veikimui, yra komunikacijos bei koordinacijos tarp pagalbą teikiančių institucijų ir organizacijų trūkumas. Dabartinė pagalbos sistema neaiški aukai, dažnai – ir pagalbos teikimą vykdančioms institucijoms bei organizacijoms. Aiškumo trūkumas egzistuoja nuo pirmojo žingsnio – aukos apsisprendimo ieškoti pagalbos. Šio projekto metu atlikta aukų ir visuomenės apklausa atskleidė¹, kad aukoms dažnai neaišku, kur kreiptis ir kas turėtų būti pirmasis kontaktas.

Šis algoritmas – pirminis pasiūlymas, kaip spręsti minėtąją koordinacijos trūkumo problemą. Tolesnį algoritmo kūrimą vykdys Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras. Po algoritmo grafinio pristatymo, pateikiami paaiškinimai, jau priimti sprendimai, kurie gerina pilnamečių Seksualinio smurto aukų situaciją Lietuvoje, bei rekomendacijos. Rekomendacijos parodo, kokios problemos buvo nustatytos šio projekto metu, ir ką dar būtų galima patobulinti Lietuvoje, kad seksualinio smurto auka sulauktų kokybiškos pagalbos visuose pagalbos teikimo žingsniuose. Pažymėtina, kad šis dokumentas – integrali dokumentų rinkinio dalis, todėl rekomenduojama juo naudotis drauge su kitais projekto metu sukurtais dokumentais:

- Trilapiu „**Seksualinis smurtas: pagalbos pilnametėms aukoms poreikiai, kategorijos, organizacijos**“, 2023 06 28. Čia aptariamos pagalbos seksualinio smurto aukoms kategorijos, ją teikiančios institucijos ir organizacijos. Prieiga internete:

<https://data.kurk.lt/wp-content/uploads/2023/06/TRILAPIS-Pagalba-seksualinio-smurto-aukoms.pdf>.

- Dokumentu „**Pagalba pilnametystės sulaukusioms seksualinio smurto aukoms: Situacijos Lietuvoje analizė**“, 2023 07 19. Čia aptariami pagrindiniai pagalbą reguliuojantys įstatymai, institucijos ir projekto metu nustatyti pagalbos teikimo mechanizmo trūkumai. Prieiga internete:

<https://data.kurk.lt/wp-content/uploads/2023/06/Situacijos-analize-Seksualinis-smurtas.pdf>

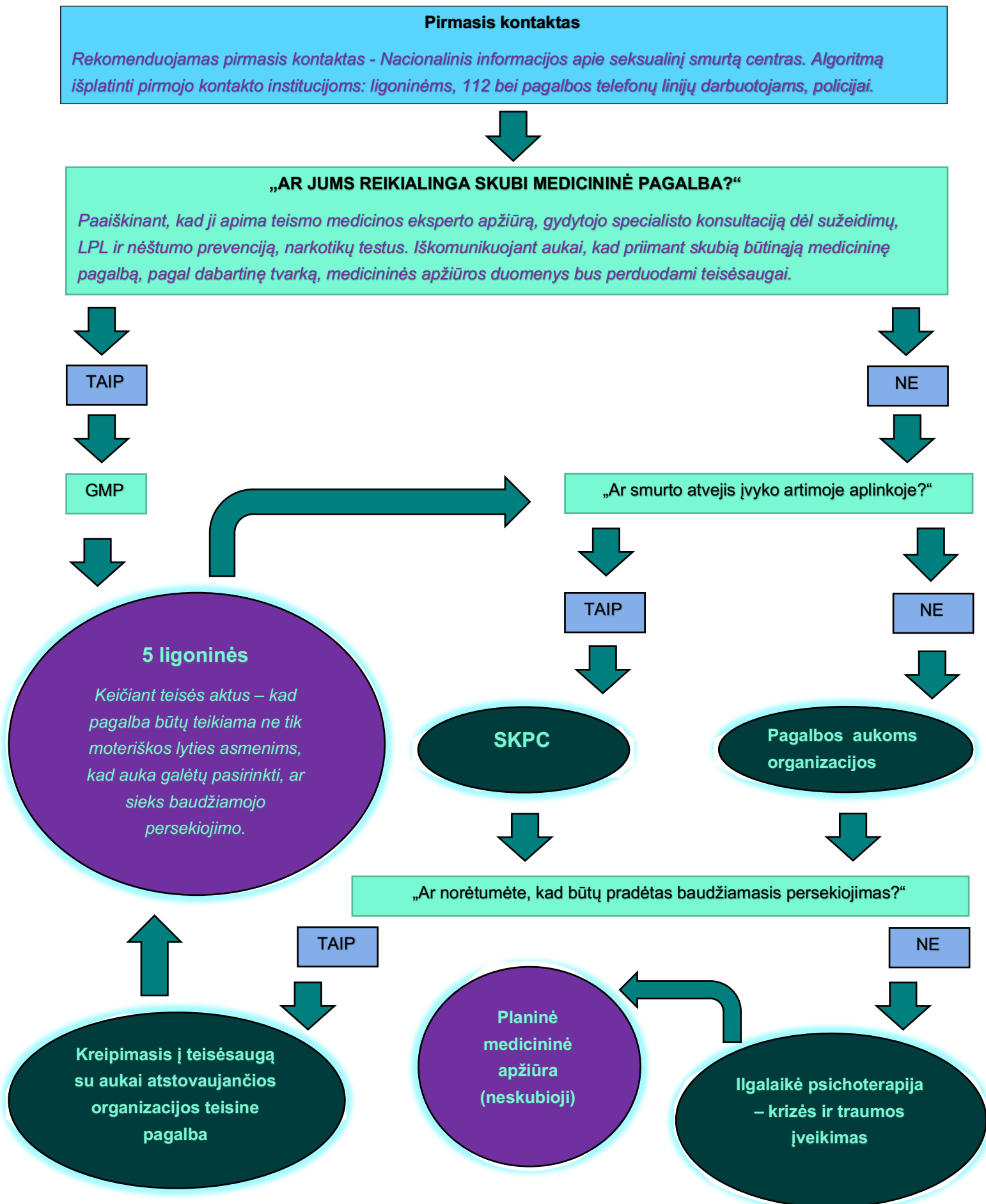
- Dokumentu „**Pagalba pilnametystės sulaukusioms seksualinio smurto aukoms: užsienio šalių praktikos**“, 2023 08 24. Čia aptariamas pagalbos teikimas užsienio šalyse (Estija, JAV Suomija, Švedija) – gerosios praktikos ir Lietuvai naudingos idėjos bei pavyzdžiai. Prieiga internete:

<https://data.kurk.lt/wp-content/uploads/2023/06/Seksualinis-smurtas-uzsienio-praktikos-2023-08-24.pdf>

¹ Apklausoos rezultatai prieinami čia: Monika Rogers, „Pagalba pilnametystės sulaukusioms seksualinio smurto aukoms: Situacijos Lietuvoje analizė“, 2023 07 19. Prieiga internete:

<https://data.kurk.lt/wp-content/uploads/2023/06/Situacijos-analize-Seksualinis-smurtas.pdf>

2. Pagalbos pilnametėms seksualinio smurto aukoms algoritmas

3. Pagalbos algoritmas: paaiškinimai

Sąvokų paaiškinimai

Pagalbą teikianti institucija ar organizacija – institucija ar organizacija, į kurią kreipiasi seksualinio smurto auka ir kurios funkcija yra teikti pagalbą seksualinio smurto aukoms².

Pirmasis kontaktas – pirmasis aukos bandymas susisiekti su institucija ar organizacija, ieškant pagalbos.

112 – Bendrasis pagalbos centras.

SKPC – Specializuotos kompleksinės pagalbos centrai, kaip numatyta LR Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatyme³.

Pagalbos aukoms organizacija – Pagalbos nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiems asmenims tarnybos, kaip numatyta LR Pagalbos nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiems asmenims įstatyme.

5 ligoninės – Paslaugas seksualinį smurtą patyrusioms pacientėms teikiančios asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kuriose nenutrūkstamai (ištisą parą, 7 dienas per savaitę) teikiamos paslaugos seksualinį smurtą patyrusioms pacientėms. Numatytos LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu „Dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo galimai seksualinį smurtą patyrusiems moteriškosios lyties asmenims aprašo patvirtinimo“.

GPM – Greitoji medicinos pagalba.

Algoritmo struktūros pagrindimas

Šio projekto metu atlikta seksualinio smurto aukų ir visuomenės apklausa atskleidė, kad pagalbos teikimo mechanizmas aukoms ir visuomenei nėra aiškus nuo pat pirmojo žingsnio – pirmojo kontakto institucijos. Paklausti, kur patartų kreiptis nuo seksualinio smurto nukentėjusiam asmeniui, 34,2% apklausos dalyvių nurodė policiją, 23,1% – Bendrąjį pagalbos centrą, 16,2% – Specializuotos kompleksinės pagalbos centrus, 14,5% – Moterų liniją. Kiti, 10% nesiekę, atsakymai buvo ligoninė, privatus psichologas, draugai ar šeimos nariai.

Taigi, Lietuvoje nėra nusistovėjusios praktikos, vienos seksualinio smurto atveju pagalbą teikiančios pirmojo kontakto institucijos ar organizacijos. Sistema čia neveikia „vieno langelio principu“ – kaip yra gerąsias praktikas taikančių

² Visų pagalbą seksualinio smurto aukoms teikiančių institucijų ir organizacijų, taip pat jų kategorijų ir funkcijų pagalbos teikime ieškokite Monikos Rogers trilapyje „Seksualinis smurtas: pagalbos pilnametėms aukoms poreikiai, kategorijos, organizacijos“, 2023 06 28, prieiga internete:

<https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/06/TRILAPIS-Pagalba-seksualinio-smurto-aukoms.pdf>.

³ Pagalbą pilnametystės sulaukusioms seksualinio smurto aukoms reguliuojančius Lietuvos įstatymus ir teisės aktus galite rasti Monikos Rogers parengtoje analizėje pavadinimu „Pagalba pilnametystės sulaukusioms seksualinio smurto aukoms: Situacijos Lietuvoje analizė“, 2023 07 19, prieiga internete:

<https://data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/06/Situacijos-analize-Seksualinis-smurtas.pdf>

užsienio šalių (JAV, Suomijos, Švedijos) atveju. Be to, Lietuvoje seksualinio smurto pagalbos kelias vis dar labiausiai siejamas su teisėsaugos sritimi. Tačiau, kaip rodo tyrimai ir geroji užsienio šalių patirtis, krizinėje situacijoje esančiam asmeniui toks kelias – pirmiausia kreiptis į policiją – ne visais atvejais yra tinkamas. Visų pirma, tyrimais skaičiuojama, kad kai kuriose šalyse net 94% seksualinio smurto atvejų nepatenka į teisėsaugos akiratį⁴. Yra ir kitų priežasčių:

- Aukai pirmiausia skubiai reikalinga medikų apžiūra, nėštumo ir lytiškai plintančių ligų prevencija, emocinė parama krizėje, nepriklausomo teisininko konsultacija ir informacija apie aukos laukiantį procesą (medicininės, psichologinės pagalbos, baudžiamajį), tolesnius žingsnius krizės įveikime. Šie pagalbos veiksmai nėra policijos funkcija.
- Kaip jau minėta, į teisėsaugą besikreipiantys asmenys, sudaro tik menkumą visų seksualinio smurto atvejų dalį bendroje seksualinio smurto statistikoje.
- Lietuvoje policija tyrimą pradeda būtent nuo medicininės aukos apžiūros. Kreipiantis į paslaugas seksualinį smurtą patyrusioms pacientėms teikiančias asmens sveikatos priežiūros įstaigas Lietuvoje, apžiūroje visuomet dalyvauja ir teismo medicinos ekspertas. Taip greičiausiai surenkami ir ikiteisminiam tyrimui būtini duomenys.
- Šalyse, kuriose pagalbos sistema veikia sklandžiau nei Lietuvoje (JAV, Švedija, Suomija), nuo pat pradžių pagalbos teikime dalyvauja, auką konsultuoja ir aukai padedančios organizacijos specialistai. Taip pat, teikiama ir emocinė pagalba. Taip auka jaučia palaikymą visuose krizės įveikimo ir (jei toks pradedamas) baudžiamojo persekiojimo žingsniuose.
- JAV, Švedijoje ir Suomijoje pagalbos aukai sistema veikia vieno langelio principu: yra aiškus vienas pirmasis kontaktinis telefonas aukai, o tolesni veiksmai vykdomi institucijų bei organizacijų pagal algoritmą.

Šiuo algoritmu, visų pirma, siūlome įvesti „vieno langelio principą“ besikreipiantiems pagalbos nuo seksualinio smurto galimai nukentėjusiems pilnamečiams asmenims. Siūlome, kad tas pirmasis kontaktas būtų kuriamas naujo Nacionalinio informacijos apie seksualinį smurtą centro pagrindu. Tai galėtų būti visą parą, septynias dienas per savaitę budinti telefono linija, pokalbis internetu, net ir dirbtinio intelekto įrankiais sugeneruotas informacijos pateikimas, atsižvelgiant į konkretų atvejį.

Pirmojo kontakto metu, visų pirma, aukai būtų suteikiamas emocinis palaikymas. Galima naudoti tokias frazes: „Tai, kas atsitiko, yra ne Jūsų kaltė“, „Mes čia esame tam, kad Jums padėtume“.

⁴ Margaret J. McGregor, Ellen Wiebe, Stephen A. Marion, Cathy Livingstone, “Why don’t more women report sexual assault to the police?”, Canadian Medical Association Journal, April 2000, Prieiga internete: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1231221/pdf/cmaj_162_5_659.pdf

Tuomet aukai būtų užduodamas klausimas, ar yra skubios medicininės pagalbos poreikis. Rekomenduotina, kad specialistas paragintų auką kreiptis skubios medicininės pagalbos, net jei auka abejotų. Kaip rodo tyrimai, krizėje esantis asmuo pats ne visuomet geba objektyviai įvertinti savo sveikatos būklę.

Jei medikų pagalba reikalinga, nustatoma aukos geografinė vietovė ir kviečiama greitoji medicinos pagalba. Rekomenduojama krizės ištikta aukai pačiai nevykti į medicinos įstaigą, dėl gresiančių rizikų. Greitoji medicinos pagalba, pagal iš anksto žinomą, gerai iškomunikuotą vidinę GPM tvarką (kurią rekomenduojame parengti) auką nuveža į geografiškai arčiausiai esančią paslaugas seksualinį smurtą patyrusiems pacientams teikiančią asmens sveikatos priežiūros įstaigą.

Čia atliekama teismo medicinos eksperto ir gydytojo specialisto apžiūra, gydytojas specialistas įvertina, koks gydymas reikalingas, pasirūpina prevencija (ligų, nėštumo ir kt.), pasiūlo gydytojo psichoterapeuto ar psichiatro skubią konsultaciją.

Rekomenduojama keisti dabar Lietuvoje esančią tvarką ir po medicininės apžiūros iš karto nereikalauti iš aukos inicijuoti baudžiamąjį persekiojimą (nebent auka iš karto žino, kad to pageidauja), bet suteikti aukai laiko apsispręsti. Tokia tvarka šiuo metu galioja Estijoje, JAV, Suomijoje, Švedijoje. Rekomenduojama, kad teismo medicinos eksperto surinkti duomenys būtų traktuojami kaip vadinamasis „rape kit“ (JAV taikoma geroji praktika) – įrodymų apie galimą nusikaltimą rinkinys, surinktas po galimo seksualinio smurto medicinos paslaugas teikiančioje įstaigoje, ir saugomas ribotą laiką, per kurį auka gali nuspręsti, ar rašyti pareiškimą dėl nusikaltimo teisėsaugai.

Toliau, medicinos įstaigoje nustatčius, ar smurto atvejis įvyko artimoje aplinkoje ar ne, auka kreipiamą į SKPC arba pagalbos aukoms organizaciją – geriausia būtų, kad ši organizacija su auka susisiektų pati.

SKPC arba pagalbos aukoms organizacija toliau užsiimtų atvejo vadyba – sudarytų krizės įveikimo planą, suteiktų teisinę konsultaciją, organizuotų ilgalaikės psichoterapijos paslaugas. SKPC arba pagalbos aukoms organizacija pasiūlytų aukai apsispręsti dėl baudžiamojo persekiojimo, o šios organizacijos parūpintas teisininkas toliau konsultuotų ir palaikytų auką baudžiamojo proceso metu. Jei SKPC arba pagalbos aukoms organizacija nustatytų, kad auka į medikus dar nesikreipė – būtų suteikiama informacija apie esančias galimybes ir pagalba tai padaryti.

Visa pagalba galimai seksualinio smurto aukai turėtų būti nemokama.

4. Sprendimai

Problema	Sprendimas
Komunikacijos, koordinacijos tarp institucijų trūkumas	Tarpinstitucinis / tarporganizacinis pagalbos algoritmas
Nėra vieno pagrindinio pagalbos paketo koordinatoriaus	Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras
Kompleksiškai netiriami aukų poreikiai	Aukų ir visuomenės poreikių apklausa, esamos situacijos analizė, užsienio praktikų tyrimas
Aukos kaltinimas, pakartotinis traumavimas	Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras

„Sprendimų“ aprašyme identifikuojame „Kurk Lietuvai“ projekto metu nustatytus seksualinio smurto pagalbos teikimo pilnametėms aukoms probleminius aspektus, dėl kurių Socialinės apsaugos ir darbo ministerija drauge su partneriais jau priėmė sprendimus ir žengė žingsnius tam, kad būtų surastas optimalus sprendimas.

- Problema, kad **nėra vieno pagrindinio pagalbos seksualinio smurto aukoms paketo koordinatoriaus**, yra sprendžiama konkursiniu būdu finansuojant naują nevyriausybinių organizaciją – Nacionalinį informacijos apie seksualinį smurtą centrą (NISSC)⁵.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, įgyvendindama Smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims 2022–2023 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. A1-264 „Dėl Smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo nukentėjusiems asmenims 2022–2023 metų veiksmų plano patvirtinimo“, IV skyriaus lentelės 2.1.5 papunktyje nurodytą priemonę, atsižvelgdama į Projektų administravimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2020 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. A1-1259 „Dėl Projektų administravimo taisyklių patvirtinimo“, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. A1-169 „Dėl Projekto, skirto metodiniam palaikymui teikti ir veikloms, kuriomis siekiama užtikrinti seksualinio smurto prevenciją, organizuoti, atrankos konkurso organizavimo 2023 metais nuostatų patvirtinimo“ patvirtintais konkurso nuostatais paskelbė Projekto, skirto metodiniam palaikymui teikti ir veikloms, kuriomis siekiama užtikrinti seksualinio smurto prevenciją, organizuoti 2023 metais, atrankos konkursą. Konkurso laimėjusioms

⁵ Daugiau informacijos: <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/su-seksualinio-smurto-aukomis-dirbantiems-specialistams-kuriamo-nacionalinio-informacijos-apie-seksualini-smurta-centro-pagalba>

organizacijoms buvo nustatytas įsipareigojimas sukurti informacijos apie seksualinį smurtą metodinį centrą⁶.

Centras teiks metodinę pagalbą specialistams, dirbantiems su seksualinį smurtą patyrusiais suaugusiais asmenimis ar tokio smurto pavojų patiriančiais asmenimis bei informuos seksualinį smurtą patyrusius ar tokio smurto pavojų patiriančius asmenis apie pagalbos gavimo galimybes.

Ateityje, priklausomai nuo NISSC veiklos rezultatų, būtina siekti ilgalaikio ir pastovaus finansavimo šiai organizacijai ir plėsti jos funkcijas – taip, kad Centras būtų atpažįstamas visiems Lietuvos gyventojams kaip pirmasis kontaktas siekiant informacijos ir pagalbos susidūrus su seksualiniu smurtu prieš suaugusiuosius.

- Problema dėl **Komunikacijos ir koordinacijos tarp institucijų trūkumo** sprendžiama kuriant tarpinstitucinį ir taporganizacinį pagalbos seksualinio smurto pilnametėms aukoms algoritmą. Pirminį jo variantą pateikiame šiame dokumente. Toliau algoritmo kūrimą ir tobulinimą koordinuos Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras.
- Problema, kad **kompleksiškai nėra tiriama aukų ir visuomenės poreikiai**, susidūrus su seksualiniu smurtu, pradedama spręsti šio projekto metu atliktomis apklausomis ir analizėmis⁷.
- Problema, kad **dar pasitaiko aukos kaltinimas ir pakartotinis traumavimas** susidūriant su pagalba teikiančiomis institucijomis, spręš Nacionalinio informacijos apie seksualinį smurtą centro jau pradėtas planuoti ir įgyvendinti metodinės pagalbos teikimas specialistams, dirbantiems su seksualinio smurto aukomis.

⁶ Daugiau informacijos: <https://socmin.lrv.lt/lt/skelbimai/projekto-skirto-metodiniam-palaikymui-teikti-ir-veikloms-kuriomis-siekiamo-uztikrinti-seksualinio-smurto-prevencija-organizuoti-2023-metais-atrankos-konkursas>

⁷ Apie šio projekto metu atliktas analizes ir tyrimus išsamiau – šio dokumento Nr. 1, taip pat projekto interneto puslapyje: <https://kurk.lt/projektai/seksualinis-smurtas-pagalba-aukoms>

5. Rekomendacijos

Problema	Rekomendacija
Nėra pagalbos kokybės monitoringo	Sukurti kanalą aukoms įvertinti suteiktą pagalbą – pvz. pasitikėjimo telefoną, įrankį internete
Būtinoji specializuota medicininė pagalba – tik moterims	Keisti teisės aktus, kad ji būtų suteikiama visoms lytims
Pagalbos prieinamumas: geografiškai, socialiai, kalba, kt.	Tankinti pagalbą teikiančių organizacijų tinklą, informacijos vertimai į kitas kalbas, visa pagalba – nemokama
Pilnas aukos privatumo užtikrinimas medicinos sektoriuje	Atskiri priėmimai ligoninėse, susidūrimas tik su apmokytu personalu
Būtinosis medicininės pagalbos suteikiamas tik keliant bylą	Keisti teisės aktus
Informacija aukoms, nukreipimas, vieno langelio principas	Naujasis Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras – pirmasis kontaktas (telefonu, paieškos sistema)
Baudžiamosios teisės, proceso trūkumai	Keisti teisės aktus

„Rekomendacijų“ dalyje identifikuojame, kokios kitos problemos buvo identifikuotos „Kurk Lietuvai“ projekto metu, ir kaip rekomenduotume jas spręsti.

- Problema, kad **nėra pagalbos kokybės monitoringo**. Pavyzdžiui, skundus dėl medicininių paslaugų suteikimo seksualinio smurto auka turėtų teikti bendraja tvarką – visų pirma, gydymo įstaigos administracijai. Deja, toks kelias yra sudėtingas aukoms, o su aukų teisėmis ir pagalbos koordinavimu dirbančias organizacijas informacija ne visuomet pasiekia.

Todėl rekomenduojame sukurti kanalą aukoms paprastai įvertinti suteiktą pagalbą: pvz., pasitikėjimo telefoną, įrankį internete. Šiuo atveju tai galėtų būti kanalas ir renkanti informaciją apie viso smurto lyties pagrindu atvejus ir jų aukoms suteiktą pagalbą, ne tik seksualinio smurto.

Smurto lyties pagrindu aukų atsiliepimus bei istorijas anonimiškai jau renka VšĮ „Ribologija“, toks kelias pasiteisina – nes aukos yra labiau linkę atskleisti savo subjektyvias patirtis. O institucijos sužino jautrius,

nors ir anonimiškus duomenis, pagal kuriuos galima įgyvendinti teigiamus pokyčius. „Ribologijos“ atveju, pasitaikė atsiliepiamų ir apie nekokybiškai suteiktas medicinos paslaugas⁸.

Pasitikėjimo telefonai yra įprasta praktika gaunant grįžtamąjį piliečių ryšį jautriais klausimais, pvz. darbo teisės pažeidimų, korupcijos atvejais.

- Būtinoji **specializuota medicininė pagalba** šiuo metu yra prieinama **tik moteriškos lyties asmenims**, tik moterys gali kreiptis į penkis seksualinio smurto aukoms pagalbą teikiančius kabinetus, kaip nurodo Sveikatos ministro įsakymas⁹.

Rekomenduojame keisti šią tvarką ir priimti teisės aktą, kuris įtrauktų bet kurios lyties asmenis. Galiojantis teisės aktas, šio projektu vadovės požiūriu, yra diskriminacinis savo esme.

- Kita problema yra **pagalbos prieinamumas**: geografiškai, socialiai, kalba, kt. Čia kalbame apie galimybę jau nuo pirmojo kontakto institucijos, informacijos internete gauti pagalbą kuo daugiau kalbų, ypač tomis, kuriomis kalba Lietuvos tautinės bendrijos, imigrantai. Be to, pagal dabartinę tvarką, medikamentai lytiškai plintančių ligų bei nėštumo prevencijai seksualinio smurto atveju nėra kompensuojami valstybės. Tai yra problema finansiškai bei socialiai pažeidžiamiems asmenims.

Rekomenduojame visą pagalbą, įskaitant medikamentus, vaistus, į medicinos įstaigą besikreipiančioms seksualinio smurto aukoms kompensuoti. Geriausia – suteikti vietoje, pačioje ligoninėje, nemokamai (kaip yra, pvz., JAV).

Rekomenduojame plėsti medicinos kabinetų skaičių Lietuvoje ar organizuoti greitą ir efektyvą aukos pristatymą į esančius.

Rekomenduojame pasirūpinti, kad pagalba būtų prieinama visiems – nepaisant lyties, kalbos, amžiaus, socialinės padėties, mobilumo galimybių ir kitų kriterijų.

- Problema yra **pilnas aukos privatumo užtikrinimas medicinos sektoriuje** – Lietuvoje, kitaip nei JAV, Švedijoje ir Suomijoje, nėra atskirų priimamųjų seksualinio smurto aukoms.

Rekomenduojame ligoninėse, kurios pagal teisės aktus teikia pagalbą seksualinio smurto aukoms¹⁰, įkurti atskirus priimamuosius seksualinio smurto aukoms su lengvai randamu patekimu, nuorodomis. Viešai internete, taip pat ir ligoninių interneto puslapiuose, skelbti informaciją apie seksualinio smurto aukų apžiūros

⁸ Daugiau informacijos: <https://www.ribologija.lt/>

⁹ Turimas omenyje LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu „Dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo galimai seksualinį smurtą patyrusiems moteriškosios lyties asmenims aprašo patvirtinimo“.

¹⁰ Turimos omenyje LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu „Dėl asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo galimai seksualinį smurtą patyrusiems moteriškosios lyties asmenims aprašo patvirtinimo“ patvirtintos būtinąją medicinos pagalbą seksualinio smurto aukoms teikiančios gydymo įstaigos.

kabinetus, jų telefono numerius (specializuotus), kuriais auka galėtų paskambinti ir susitarti dėl atvykimo. Aukos kontaktas – tik su apmokytais teikti pagalbą seksualinio smurto aukoms specialistais, specialiai apmokytu ligoninės personalu. Tik taip išvengsime pakartotinio aukos traumavimo. Tokia tvarka veikia ir itin pasiteisina JAV, Suomijoje bei Švedijoje.

- Problema – ***būtiniosios medicininės pagalbos suteikiamas tik keliant bylą.***

Estijoje, Suomijoje, Švedijoje ir JAV į medikus besikreipianti auka pati sprendžia, ar siekti baudžiamojo persekiojimo, nors teismo medicinos ekspertų duomenys surenkami. Rekomenduojama tokią tvarką taikyti ir Lietuvoje.

- Problema – ***informacijos aukoms trūkumas, vieno langelio principo nebuvimas.***

Rekomenduojame, kad naujasis Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras būtų pirmasis kontaktas (telefonu, paieškos sistema) seksualinio smurto atveju ir organizuotų vieno langelio principu veikiančią pagalbą teikimą. Tokia sistema – vieno langelio principas seksualinio smurto atveju – veikia ir pasiteisina JAV, Suomijoje ir Švedijoje.

- Problema – ***baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso trūkumai.***

Rekomenduojame įvesti „sutikimo“ lytiniams santykiams sąvoką baudžiamajame kodekse.